

POSTANOWIENIE

Dnia 2 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania K. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
z udziałem zainteresowanego M. W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 2 lutego 2022 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 czerwca 2021 r., sygn. akt III AUa [...]

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę kasacyjną K. W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 4 lutego 2021 r. Wyrokiem tym Sąd Apelacyjny oddalił apelację K. W. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 31 października 2018 r.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że zarządzeniem z dnia 21 maja 2021 r., doręczonym pełnomocnikowi odwołującego się w dniu 4 czerwca 2021 r., zobowiązano odwołującego się do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, zakreślając jednocześnie termin 7 dni na wykonanie zarządzenia pod rygorem odrzucenia skargi kasacyjnej.

Pismem procesowym z dnia 11 czerwca 2021 r. odwołujący się wskazał, że nie jest w stanie uzupełnić braków formalnych skargi i wskazać wartości przedmiotu zaskarżenia będącej sumą składek należnych za zainteresowanego. Ponadto podniósł, że w podobnej sprawie w uzasadnieniu postanowienia z 14 października 2020 r., I UZ 16/20, Sąd Najwyższy uznał, że przedmiotem sporu jest podleganie ubezpieczeniom społecznym i wówczas skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Apelacyjny wskazał, że przedmiotowa sprawa została wszczęta odwołaniem od decyzji ustalającej podleganie zainteresowanego na podstawie umowy o pracę obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek K. W., w której odwołujący się K. W. domagał się zmiany zaskarżonej decyzji przez orzeczenie, że płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne za zainteresowanego w okresie objętym zaskarżoną decyzją są spółki R. oraz K.. Zatem istotą sporu nie było ustalenie tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, ale ustalenie podmiotu zobowiązanego do odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne. Z kolei w sprawie dotyczącej poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że z powyższych względów w niniejszej sprawie konieczne było wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia celem ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego i obowiązek ten spoczywał na stronie wnoszącej skargę kasacyjną. Strona skarżąca, mimo wezwania Sądu, nie przedstawiła wartości przedmiotu zaskarżenia, podając, z jednej strony, że nie jest w stanie jej ustalić, a z drugiej, zauważyła, że w podobnej sprawie Sąd Najwyższy uznał, że przedmiotem sporu pozostaje ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym i wówczas stronie skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Sąd Apelacyjny podkreślił, że w zarządzeniu zobowiązującym do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia został podany sposób jej obliczenia, a mimo to skarżący nawet nie podjął próby jej wyliczenia. Skoro więc K. W., mimo wezwania, nie uzupełnił braku formalnego skargi kasacyjnej i nie podał wartości przedmiotu zaskarżenia, to z mocy art. 398⁶ § 2 k.p.c. skarga kasacyjna podlega odrzuceniu.

W zażaleniu na to postanowienie skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c., przez ich błędne zastosowanie i niezasadne przyjęcie, że sprawa wszczęta odwołaniem od decyzji określającej podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentownemu, wypadkowemu i chorobowemu jest sprawą o prawa majątkowe, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia, podczas gdy jest to sprawa o objęcie obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, w której skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że skarżący nie podał wartości przedmiotu, gdyż nie posiadał żadnych możliwości wskazania lub ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia stanowiącego sumę składek należnych za zainteresowanego z tytułu ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, wypadkowego i chorobowego. Decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych sama w sobie również nie zawierała żadnej wartości przedmiotu sporu, tym samym przedmiotem zaskarżenia przed Sądem Okręgowym w B. oraz Sądem Apelacyjnym w K. nie była żadna wartość, gdyż nikt nie był w stanie jej wyliczyć. Odwołujący się nie posiada żadnych informacji na temat treści umów bądź umowy o pracę, które łączyły zainteresowanego z podmiotami takimi jak R. sp. z o.o. lub K. [...] sp. z o.o., tym samym wyliczenie jakichkolwiek składek jest niemożliwe.

Skarżący podkreślił, że istotą sporu w niniejszej sprawie jest to, czy odwołujący się jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne, a nie to, jaka jest wysokość podstawy wymiaru składek. Dodatkowo wskazał, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 października 2020 r., I UZ 16/20, stwierdził wprost, że: „...zdezaktualizował się pogląd Sądu Najwyższego zawarty w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 2018 r., I UZ 19/18, że jeżeli decyzja ustala, że ubezpieczony podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek, a jako podstawę jej wydania powołuje art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, to należy

przyjąć, że przedmiotem sprawy jest podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy, a zatem dopuszczalność skargi kasacyjnej nie jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia - art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

Skarżący, na uzasadnienie swojego stanowiska o tym, że przedmiotem sprawy, w której odwołujący się zaprzecza, że jest płatnikiem składek, gdyż nie był pracodawcą zainteresowanego w spornym okresie, jest podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy, powołuje się pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2020 r., I UZ 16/20. Tymczasem w postanowieniu tym wyrażono pogląd przeciwny, a mianowicie, że w sprawie, w której adresat decyzji organu rentowego zaprzecza, że jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, spór przedmiotowo dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, a nie podlegania ubezpieczeniu. Zacytowany fragment uzasadnienia został opacznie zrozumiany przez skarżącego. To w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2018 r., I UZ 19/18, wyrażono pogląd, że jeżeli decyzja ustala, że ubezpieczony podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek, a jako podstawę jej wydania powołuje art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, to należy przyjąć, że przedmiotem sprawy jest podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy, a zatem dopuszczalność skargi kasacyjnej nie jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia - art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Natomiast Sąd Najwyższy (w postanowieniu I UZ 16/20) stwierdził, że pogląd ten się zdezaktualizował wobec zmiany treści art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423). Sąd Najwyższy, w konsekwencji (w sprawie I UZ 16/20) uznał, że z treści odwołania wynika, że nie jest sporne podleganie zainteresowanego ubezpieczeniom społecznym jako pracownik w okresie objętym decyzją, ale to kto w tym okresie był jego pracodawcą a w konsekwencji płatnikiem składek, to tego

rodzaju sprawa dotyczy ustalenia podmiotu zobowiązanego do zapłaty składek z tego tytułu. Jest więc sprawą o prawa majątkowe, w których dopuszczalność skargi kasacyjna uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia nie niższej niż 10.000 zł (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.).

Wypada zatem powtórzyć argumentację zawartą w powyższym postanowieniu (I UZ 16/20), w której podkreślono, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601; z dnia 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831; z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., to sprawa, w której spór dotyczy istnienia obowiązku podlegania danej osoby fizycznej ubezpieczeniom społecznym z któregośkolwiek tytułu wymienionego w art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W rezultacie, w sprawie, w której adresat decyzji organu rentowego zaprzecza, że jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, spór przedmiotowo dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, a nie podlegania ubezpieczeniu. Sprawa ta nie należy zatem do kategorii wymienionej w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., a o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 stycznia 2017 r., II UZ 68/16, LEX nr 2209114; z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, OSNP 2017 nr 3, poz. 34; z dnia 15 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284; z dnia 5 grudnia 2017 r., I UZ 52/17, LEX nr 2434481; z dnia 16 czerwca 2020 r., I UK 330/19, LEX nr 3033209). Jak zauważył Sąd Najwyższy w przywołanym wyroku I UK 330/19, ustawą z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1027, dalej jako ustawa zmieniająca), ustawodawca mając na względzie weryfikację prawidłowości podmiotów zgłaszających ubezpieczonych do

ubezpieczeń społecznych, którym nie można było przypisać funkcji płatnika składek, znowelizował ustawę systemową wprowadzając nową kategorię decyzji wydawanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, tj. ustalającą płatnika składek (art. 83 ust. 1a) oraz dodając do ustawy przepisy regulujące skutki takiego ustalenia (art. 38a). Z uzasadnienia do projektu ustawy nowelizującej (druk sejmowy nr 1306) wynika, że uchwalenie tych przepisów miało na celu zapobieganie praktykom, które miały miejsce między innymi z udziałem spółek: "R." i "K.", sprowadzającym się do tego, że dotychczasowy podmiot zatrudniający (płatnik składek) na podstawie umowy z podmiotem trzecim przekazywał temu podmiotowi - pod pozorem rzekomego transferu zakładu pracy - wyłącznie osoby zatrudnione, w wyniku czego dochodziło do rozwiązania stosunków prawnych będących podstawą zatrudnienia z dotychczasowym podmiotem zatrudniającym (płatnikiem składek) i nawiązania stosunków z podmiotem trzecim (który z tego tytułu był nowym płatnikiem, a zatem w ujęciu art. 38a ust. 1 ustawy systemowej „podmiotem zgłaszającym”). Następnie „podmiot trzeci” udostępniał tych samych pracowników podmiotowi zatrudniającemu w wyniku czego nadal korzystał z pracy swoich pracowników, mimo że formalnie ich nie zatrudniał i nie był płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne (zob. K. Ślęzak, Prawne kontrowersje związane z ustalaniem płatnika składek na podstawie art. 38a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, Praca i Zabezpieczenie Społeczne, 2018 nr 9, s. 5-16). Stąd w art. 5 ust. 2 ustawy zmieniającej zostało zawarte również rozstrzygnięcie intertemporalne, w myśl którego do składek nienależnie opłaconych przez podmiot, który zgłosił ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych, za okres wskazany w decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się odpowiednio art. 38a ust. 3-7 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Z tych przyczyn zdezaktualizował się pogląd Sądu Najwyższego zawarty w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 2018 r., I UZ 19/18. Dodać też można, że w postanowieniu I UZ 16/20 uchylono postanowienie Sądu drugiej instancji tylko dlatego, że Sąd pozbawił odwołującą się Spółkę jej procesowych uprawnień, a przede wszystkim możliwości ustosunkowania się do wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia dokonanego przez organ rentowy.

Wniesiona bowiem przez odwołującą się Spółkę skarga kasacyjna była dotknięta brakiem formalnym polegającym na nieoznaczeniu wartości przedmiotu zaskarżenia, a Sąd Apelacyjny wezwał organ rentowy (zamiast skarżącą) do podania wartości przedmiotu zaskarżenia przez wskazanie sumy składek za sporny okres i na podstawie jego wyliczenia, które nie zostało doręczone stronie skarżącej, uznał, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia poniżej 10.000 zł. Identyczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 stycznia 2021 r., I UZ 21/20 (LEX nr 3113236).

Ponieważ w niniejszej sprawie, jak wynika z treści odwołania, nie jest sporne podleganie zainteresowanego ubezpieczeniom społecznym jako pracownik w okresie objętym decyzją, ale to kto w tym okresie był jego pracodawcą a w konsekwencji płatnikiem składek, to niniejsza sprawa dotyczy ustalenia podmiotu zobowiązanego do zapłaty składek z tego tytułu. Jest więc sprawą o prawa majątkowe, w których dopuszczalność skargi kasacyjna uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia nie niższej niż 10.000 zł ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia stanowiącego sumę składek należnych za zainteresowanego (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.).

Należy też zauważyć, że ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia (stanowiące sumę składek należnych za zainteresowanego) nie było, jak twierdzi skarżący, niemożliwe. Wszak w obu umowach (z R. oraz K.) podstawę rozliczeń stanowiły wynagrodzenia pracowników (zob. § 5 obu umów).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak sentencji.